

Stanovení rychlosti čisté fotosyntézy gazometricky

Princip:

Fotosyntézu můžeme zjednodušeně definovat jako proces probíhající v zelených rostlinách, který převádí asimilačními pigmenty absorbovanou část energie dopadajícího slunečního záření, spolu s CO_2 a H_2O , do energie chemických vazeb biochemických produktů fotosyntézy (ATP, NADPH, sacharidy). Jde o fixaci vzdušného oxidu uhličitého rostlinami a vznik sacharidů (sacharózy, škrobu apod.). Metody měření fotosyntézy můžeme rozdělit do několika skupin. Následující výčet metod je v chronologickém sledu od metod nejstarších po nejmodernější.

Gravimetrické metody	Fotosyntéza je měřena jako přírůstek hmotnosti fotosyntetizujícího objektu (hromadícího se asimilačního škrobu)
Manometrické a voluntometrické metody	Měření změn tlaku a objemu sorbentu (látky napojené na komoru, v níž je uzavřen fotosyntetizující objekt). Warburgův respirometr.
Gazometrické metody	Infračervené analyzátory plynů (CO_2 , H_2O) napojené na komoru, v níž je uzavřen fotosyntetizující objekt).
Oxymetrické metody	Clarkova kyslíková elektroda, stanovení koncentrace kyslíku v kapalném vzorku
Fluorometrické metody	Fluorometry, přístroje měřící indukovanou fluorescenci molekul chlorofylu

Podrobněji se zmíníme o **gazometrických metodách**, které jsou předmětem tohoto cvičení. Gazometrické metody jsou založeny na principu měření rychlosti spotřeby CO_2 rostlinami. Zjednodušeně lze říci, že pomocí těchto metod měříme pokles koncentrace CO_2 v okolí rostliny vyvolaný fotosyntetickou fixací molekul CO_2 . Podle uspořádání měřící aparatury, zejména zapojení infračerveného analyzátoru plynů (IRGA) do měřícího systému, rozlišujeme gazometrické metody:

- uzavřené (cirkulačního typu)
- otevřené (průtočného typu)

Pomůcky:

Rostlinný materiál:

rostliny slunečnice (*Helianthus annuus*) pěstované za různých světelných podmínek (světlo, stín),

rostliny kukuřice z kultivačního experimentu

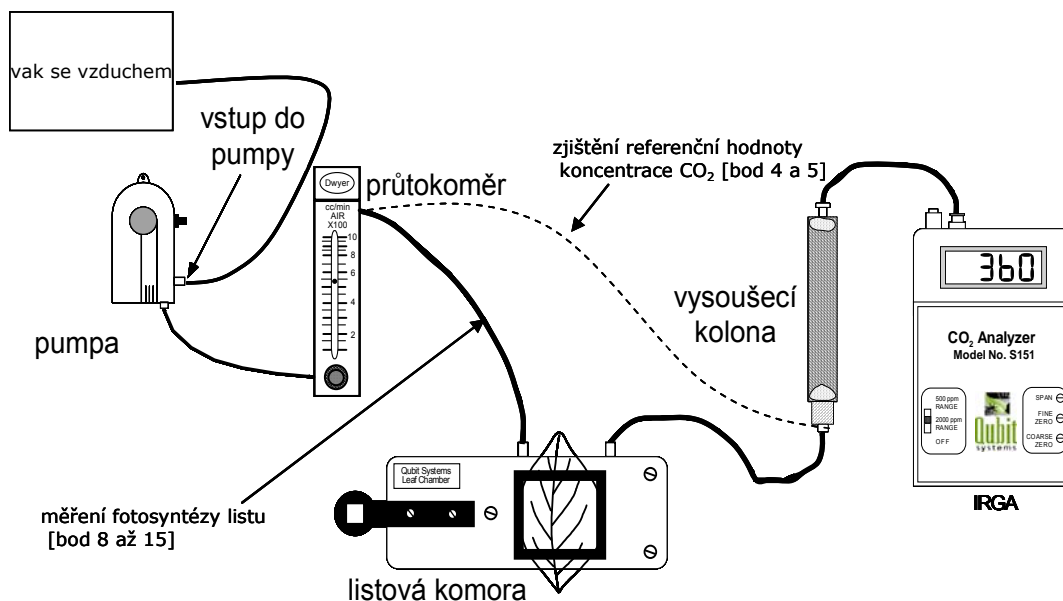
Technické součásti měřící aparatury:

- infračervený analyzátor CO_2 (Qubit Systems, Kanada)
- trubicový průtokoměr (rotametr)
- sensor fotosynteticky aktivního záření Li-1400 (Li-Cor, USA)
- pumpa
- 2 plastové vaky naplněné vzduchem (zdroj CO_2 o konst. koncentraci)
- zdroj záření (světlo emitující diody - LED)
- listová komora
- stolní scanner/mřížka pro stanovení velikosti listové plochy

Experiment: Změny rychlosti fotosyntézy rostliny v závislosti na ozáření (světelná křivka fotosyntézy)

Postup:

1) Propojte součásti systému podle následujícího schématu:

2) Seřídte průtokoměr na tok 0.5 l/min (POZOR: max. průtok při připojeném IRGA nesmí překročit 0.6 l/min)

3) Zapněte infračervený analyzátor plynů (IRGA) a počkejte než zmizí „1“ z displeje a objeví se hodnoty CO₂ v jednotkách ppm.

4) Připojte sáček s laboratorním vzduchem ke vstupu do pumpy, výstup pumpy vede do spodní části průtokoměru. Výstup z průtokoměru připojte k vysoušecí koloně.

5) Připojte výstup z vysoušecí kolony do vstupu na IRGA. Koncentrace CO₂ na displeji je vaše „referenční koncentrace CO₂“.

6) Umístněte do listové komory list a těsně ho tam uzavřete (svrchní a spodní těsnění musí na sebe doléhat po celém obvodu).

7) Listová komora má čtyři otvory ve dvou párech. Každý pár se skládá z otvoru ve vrchní straně komory a otvoru přímo pod ním. Tyto otvory rozvádějí vzduch na vrchní a spodní stranu listu. Každý pár otvorů musí být propojen pomocí umělohmotných trubiček, které jsou připojeny „Y“ konektorem k jedné trubičce.

8) Odpojte výstup průtokoměru z vysoušecí kolony a připojte ho k trubičce spojené s listovou komorou. Tato trubička je vstupem do komory s listem. Připojte druhou trubičku z listové komory ke vstupu vysoušecí kolony.

9) Připojte výstup z vysoušecí kolony ke vstupu do IRGA.

10) Zapněte světelný zdroj na maximum.

11) Pozorujte pokles koncentrace CO₂ ve vzduchu vycházejícím z listové komory.

12) Vyčkejte dosažení rovnovážné hodnoty CO₂ (asi 10 min).

13) Zaznamenejte hodnotu rovnovážné koncentrace CO₂.

14) Snižte intenzitu světla na 80%. Opakujte body 12 a 13.

15) Snižujte postupně intenzitu světla na 60, 40, 20 a 10% a odečítejte hodnoty rovnovážné koncentrace CO₂.

Pro každou ozářenost vyplňte do výsledkové tabulky následující údaje:

PPFD [$\mu\text{mol m}^{-2} \text{s}^{-1}$]	CO₂ (ref) [$\mu\text{mol CO}_2 \text{mol}^{-1}$]	CO₂ (analysed) [$\mu\text{mol CO}_2 \text{mol}^{-1}$]	ΔCO_2 [$\mu\text{mol CO}_2 \text{mol}^{-1}$]	průtok (f) [l min^{-1}]	listová plocha [m^2]	P_n [$\mu\text{mol (CO}_2) \text{m}^{-2} \text{s}^{-1}$]

Výpočet rychlosti čisté fotosyntézy:

1. Vypočítejte rozdíl mezi referenční koncentrací CO₂ a koncentrací v analyzovaném vzorku ($\Delta\text{CO}_2 = \text{reference} - \text{vzorek}$)
2. Převed'te ΔCO_2 z jednotek ppm na $\mu\text{mol CO}_2 \text{l}^{-1}$ podle vzorce:

$$\frac{\Delta\text{CO}_2}{22,415 * ((T+C)/T)}$$

kde C je teplota v °C a T je absolutní teplota (273 K). Např. při teplotě 20°C a když ΔCO_2 je 40 ppm, tak ΔCO_2 je 1,66 $\mu\text{mol CO}_2 \text{l}^{-1}$.

3. Vynásobte hodnotu ΔCO_2 průtokem (v l s^{-1}). Nakonec vyjádřete rychlost výměny CO₂ na listovou plochu. Rychlost čisté fotosyntézy tedy v závěru získáte v jednotkách $\mu\text{mol CO}_2 \text{m}^{-2} \text{s}^{-1}$.

Prezentace získaných dat (součást protokolu v části "Výsledky")

1. Výsledková měřicí tabulka ve formě uvedené výše.
2. Graf závislosti P_N na PPFD (graf typu XY, body zjištěné závislosti proložené křivkou)

Diskuze získaných dat (součást protokolu v části "Závěr")

- Z vámi získaného grafu (světelné křivky fotosyntézy) stanovte (graficky nebo regresí) hodnotu kompenzační ozářenosti (I_c), hodnotu temnotní respirace (R_d) a hodnotu maximální rychlosti čisté fotosyntézy (P_{Nmax}) pro měřené rostlinky a porovnejte varianty.